

Odhady dopadů změn sazeb DPH na domácnosti: porovnání dvou možných scénářů od roku 2013

23. 11. 2012

PETR JANSKÝ

1. Úvod

Poslanecká sněmovna schválila 7. 11. 2012 vládní návrh tzv. stabilizačního balíčku včetně zvýšení sazeb DPH od příštího roku o jeden procentní bod u snížené sazby na 15% a u základní sazby na 21%. Odhadujeme dopady tohoto návrhu a porovnáváme jej se sjednocením sazeb DPH na 17.5% od roku 2013, což odpovídá pro zatím platné legislativě. Metodologie odhadů je shodná s dřívější studií „[Jak by daňové změny dopadly na domácnosti a veřejné rozpočty](#)“, kterou IDEA publikovala 24. února 2011. Použité metody popisujeme nanejvýš velmi stručně nebo pouze pokud se liší od předešlé studie.¹

2. Dopady na domácnosti

Tabulky 1 a 2 ukazují odhady dopadů pro domácnosti dle jejich příjmů a dle skupin oproti letošním sazbám DPH, tedy 14% a 20%. Výsledné odhady prezentujeme v korunách na měsíc i v procentuálním vyjádření výdajů. V posledním sloupci ukazujeme rozdíl mezi odhady dopadů těchto dvou možných scénářů pro rok 2013 – a tedy mezi dopady platné legislativy pro rok 2013 (sjednocení na 17.5%) a vládního návrhu, který ještě musí schválit Senát a podepsat prezident (sazby 15% a 21%).

¹ Výsledky vycházejí z analýzy dat Statistiky rodinných účtů Českého statistického úřadu, která pro 3000 domácností detailně zaznamenává přibližně 300 příjmových a výdajových položek. Pro každou domácnost v souboru jsme spočítali změnu životních nákladů a příjmů způsobenou těmito daňovými změnami, za použití poznatků ekonomické vědy o dopadech změn daní do cen a mezd. Dopady na životní úroveň jsou vyjádřeny jako změna reálného příjmu, tj. rozdíl mezi růstem nákladů na pořízení spotřebního koše a růstem příjmů. Díky tomu můžeme posoudit, jak rozdílně dopadnou daňové změny na různé typy domácností. Přesné odhadování dopadů změn sazeb DPH není možné, a proto je třeba brát zde prezentované výsledky jako indikativní. Na rozdíl od metodologie v roce 2011 se zabýváme jen dopady v jednom roce, 2013, a nezohledňujeme valorizace důchodů.

V případě platnosti sazeb 15% a 21% od roku 2013 odhadujeme snížení reálných příjmů domácností průměrně o 0.78% a tedy 177 Kč za měsíc. Naopak v případě ponechání platnosti sazeb na sjednocené výši 17.5% od roku 2013 odhadujeme zvýšení reálných příjmů domácností průměrně o 0.23% a tedy 52 Kč za měsíc.

Rozdíl mezi těmito dvěma možnými změnami sazeb DPH od roku 2013 ukazují také poslední dva sloupce v tabulkách 1 a 2. Nový vládní návrh by oproti sjednocení sazeb DPH znamenal průměrně pokles reálných příjmů o jedno procento výdajů domácnosti, s o něco vyšším korunovým i procentuálním dopadem na domácnosti s vyššími příjmy a s ekonomicky aktivními osobami.

Kombinace sazeb 15% a 21% ve srovnání se sjednocenou sazbou 17.5% by měla negativní dopad na reálné příjmy domácností (průměrné snížení o zhruba 1% a více než 200Kč měsíčně) a pozitivní dopad na veřejné rozpočty (které zde nevyčísľujeme). Hlavní rozdíly mezi těmito dvěma scénáři jsou tedy zřejmé a nejen vládou a námi očekávané: průměrně zvyšování daní snižuje reálné příjmy domácností a zvyšuje příjmy veřejných rozpočtů. Dopady na různé domácnosti dle příjmů a skupin už nejsou tak zřejmé a proto je ukazujeme v tabulkách 1 a 2.

Tabulka 1 ukazuje, že zvýšení obou sazeb o jeden procentní bod dopadne ne překvapivě procentuálně velmi podobně na všechny skupiny domácností (necelých osm desetin procenta výdajů) a korunově očekávané snížení příjmů roste celkem rovnoměrně s příjmem domácnosti (od 100 po 300 Kč). To se odráží i v menších příjmech a tedy také menších dopadech pro neaktivní domácnosti v tabulce 2. Sjednocení sazeb DPH na 17.5% jsme se věnovali již dříve ve studii IDEA [„Jak by sjednocení DPH na 17.5% dopadlo na domácnosti a veřejné rozpočty“](#) z 15. března 2011.

Tabulka 1
Dopady na reálné příjmy domácností dle jejich příjmu

	15% a 21%		17.5% a 17.5%		Rozdíl	
	Kč/měsíc	% výdajů	Kč/měsíc	% výdajů	Kč/měsíc	% výdajů
Průměr	-177	-0.78%	52	0.23%	-228	-1.01%
0-10% (nízké příjmy)	-104	-0.76%	-18	-0.13%	-86	-0.63%
10%-20%	-120	-0.78%	-2	-0.01%	-118	-0.77%
20%-30%	-126	-0.78%	14	0.09%	-140	-0.86%
30%-40%	-153	-0.78%	31	0.16%	-184	-0.94%
40%-50%	-167	-0.77%	22	0.10%	-188	-0.87%
50%-60%	-179	-0.78%	53	0.23%	-232	-1.01%
60%-70%	-203	-0.78%	68	0.26%	-271	-1.04%
70%-80%	-205	-0.78%	87	0.33%	-292	-1.11%
80%-90%	-223	-0.78%	111	0.39%	-334	-1.17%
90%-100% (vysoké příjmy)	-288	-0.79%	152	0.41%	-440	-1.20%

Tabulka 2**Dopady na reálné příjmy domácností dle skupin domácností**

	15% a 21%		17.5% a 17.5%		Rozdíl	
	Kč/ měsíc	% výdajů	Kč/ měsíc	% výdajů	Kč/ měsíc	% výdajů
Průměr	-177	-0.78%	52	0.23%	-228	-1.01%
Zaměstnanci s nižším vzděláním	-192	-0.78%	60	0.24%	-252	-1.03%
Zaměstnanci s vyšším vzděláním	-229	-0.79%	88	0.30%	-318	-1.09%
Samostatně činní	-225	-0.78%	89	0.31%	-314	-1.08%
Domácnosti neaktivních osob s ekon. aktivními členy	-197	-0.78%	81	0.32%	-278	-1.11%
Důchodci (nepracující) bez ekon. aktivních členů	-104	-0.77%	-2	-0.01%	-102	-0.76%
Nezaměstnaní	-120	-0.76%	9	0.06%	-129	-0.81%
Ostatní domácnosti bez ekon. aktivních členů	-95	-0.72%	4	0.03%	-99	-0.76%

© Petr Janský.

Vydal a vytiskl Národohospodářský ústav AVČR, v.v.i., Politických vězňů 7, 11121 Praha 1.

Poděkování: Autor děkuje za spolupráci na dřívějších odhadech Liboru Duškovi a řadě dalších ekonomů a odborníků za jejich komentáře k podobným dřívějším studiím.

Elektronická verze této publikace je k dispozici na http://idea.cerge-ei.cz/documents/kratka_studie_2012_8.pdf

Upozornění: Tato studie reprezentuje pouze názory autora a nikoli oficiální stanoviska Národohospodářského ústavu AVČR, v.v.i., či Centra pro ekonomický výzkum a doktorské studium UK v Praze (CERGE).